

خلاصه طرح پژوهشی با عنوان:

ارزیابی تجارت آب مجازی در بخش کشاورزی و صنعت استان زنجان

بحران منابع آب به دلیل روند رو به رشد مصارف آب به ویژه در کشورهای در حال توسعه، از اهمیت زیادی برخوردار است و چشم انداز تولید و دستیابی به امنیت غذایی را در این کشورها به شدت تهدید می نماید. با توجه به تشدید بحران کمبود آب در مناطق مختلف، موضوع تجارت آب مجازی در برنامه ریزی و سیاست گذاری های تجارت محصولات کشاورزی، حائز اهمیت است. با محاسبه محتوای آب مجازی می توان پارچوب مناسبی برای تعدیل و تدوین راهبردهای بلندمدت بخش آب و کشاورزی فراهم آورد. لذا پژوهش حاضر با استفاده از رهیافت فنی - پایه به تعیین میزان آب مجازی مصرفی و شاخص های مرتبط با آن برای محصولات عمده کشاورزی استان زنجان در سال ۱۳۹۲ پرداخته است. همچنین، با توجه به اینکه بخش صنعت در حال حاضر به عنوان پایه توسعه استان زنجان مطرح شده است، لذا تجارت آب مجازی در بخش صنعت استان زنجان نیز مورد تحلیل قرار گرفته است. برای این منظور از اطلاعات طرح آمارگیری از کارگاه های صنعتی ده نفر کارکن و بیشتر مرکز آمار ایران برای سال ۹۰-۱۳۸۹، استفاده شد. نتایج بیانگر آن است که صادرات محصولات کشاورزی (زراعی و باغی) استان زنجان در سال ۱۳۹۲، حجمی معادل ۲۶/۵۳ میلیون مترمکعب صادرات آب مجازی را در پی داشته است. همچنین ۹۵ درصد آب مجازی صادراتی مربوط به محصولات باغی و ۵ درصد آن متعلق به محصولات زراعی است. علاوه بر آن شدت مصرف آب در بخش کشاورزی استان زنجان ۲۴ درصد از منابع آب تجدیدشونده استان برآورد گردیده است. همچنین نتایج بخش صنعت نشان داد که بیشترین محتوای آب مجازی استان زنجان به صنعت تولید زغال کک و پالایشگاه ها، صنعت تولید کاغذ و محصولات کاغذی و صنعت مواد غذایی و آشامیدنی به ترتیب با میانگین ۳۲/۷۰، ۲۶/۱۴ و ۱۱/۶۳ مترمکعب بر میلیون ریال، اختصاص دارد. همچنین میزان کل صادرات آب مجازی بخش صنعت استان زنجان، معادل ۳/۱۰ میلیون مترمکعب برآورد شده است که ۵۰ درصد آن به فعالیت تولید فلزات اساسی اختصاص دارد. علاوه بر این، یافته های تحقیق بیانگر آن است که استان زنجان در بخش صنعت صادرکننده خالص آب مجازی است. بنابراین، لازم است مسئولان بخش کشاورزی استان زنجان، در زمینه یافتن مزیت های نسبی در تولید محصولات مختلف کشاورزی به نحوی که کمترین فشار بر منابع آب زیرزمینی وارد گردد، اقدام نمایند.